

paa Amtstuen paa de tidligere Vilkaar, blot mod at betale Indfæstning eller „Rekognition“, ligesom det var antaget af de bornholmske Autoriteter — men dog ikke af Domænedirektoratet —, at Staten ikke længere havde noget Retskrav hverken paa den Jord, Fæstebrevene lode paa, eller de Jordstykker, Fæsterne vare i Besiddelse af udenfor Brevenes Paalydende²³⁾. Regeringen besluttede da at bringe de forviklede Forhold ud af Verden ved i videste Omfang at søge etableret et „Arvefæste med Ret til at sælge og pantsætte“, og dette nye Arvefæste skulde da i Overensstemmelse med Resolution 25. Maj 1842, jfr. ovenfor, ogsaa kunne omfatte de raa og uopdyrkede Jorder. Ved kgl. Resolution af 6. Maj 1850, der skitserede Reglerne for Bortarvefæstningen, blev der nedsat en Kommission, bestaaende af den daværende Amtsforsvalter, en Landinspektør og en Skovrider, med det Hverv at udføre nødvendige Forarbejder ved Bortarvefæstningen. Under 31. Maj 1850 meddelte Regeringen „Udmarkskommissionen“ en nærmere Instruks²⁴⁾ for dens Virksomhed, og Kommissionen havde da at iagttage følgende nærmere Regler:

A. *Med Hensyn til de hidtil ubortfæstede Jorder*: Kommissionen skulde først paa Stedet undersøge, „om der endnu maatte være at foretage noget Magelæg mellem den til Kongen og den til hvert Sogn henlagte Udmarksjord“, dog „kun i det Øjemed“ at skaffe Statskassen Besiddelsen af saadan Udmarksjord, som enkelte af Statens Fæstere uden tilstrækkelig Hjemmel maatte have tillagt sig, og som ved Udskiftningen var falden paa Sognemændenes Andel i Udmarken, for at Statskassen derefter kunde bortarvefæste Jorderne til Brugerne mod en passende Afgift. Saa snart saadanne foreløbige Magelæg, „for saa vidt de kunde komme til Udførelse“, vare berigtigede, skulde Landinspektøren derefter for hvert enkelt Sogn ad Gangen udkaste en Plan for hvorledes:

a) *de Udmarksjorder, der grænsede op til opdyrket Jord*, de senere saakaldte „til-lagte Jorder“ kunde blive at fordele blandt de tilstødende Ejere eller Fæstere og at tilbyde disse „for en saadan Afgift, som fandtes passende efter Jordens Beskaffenhed og den Fordel, Ejeren eller Fæsteren kunde have af samme“; i Almindelighed vilde dog „Afgiften af slig Jord kun kunne bestemmes til den almindelige paa Landet og Kendelses- eller Fæstepenge ligeledes²⁵⁾“.

Sidstnævnte Regel, hvorefter Kendelsespengene vilde blive forskellige, eftersom Jorden kunde anses for Sædsjord eller Kløvgangsjord, jfr. ovenfor Side 4, forandrede dog snart ifølge en Skrivelse af 6. Juli 1850 fra Domænedirektoratet til Kommissionen, idet det nu bestemtes, at der i Rekognition skulde svares en i begge Tilfælde ensartet Ydelse af 1 Rdl. pr. Td. Land²⁶⁾.

Instruksen bestemte dernæst, at der ved Bortarvefæstningen skulde betinges en liden Købesum; men denne Bestemmelse bortfaldt ogsaa ifølge nysnævnte Skrivelse af 6. Juli 1850, hvorefter der skulde gælde samme Regel her som med Hensyn til de isolerede Udmarksstrækninger, jfr. nedenfor, nemlig at der i Stedet for Købesum skulde ske en *Forhøjelse af den beregnede Afgift med mindst ¼*. Fremdeles vilde der ifølge Instruksen være at indrømme Afgiftsmoderation i de første Aar, nemlig total Afgiftsfrihed i de første 3 Aar og derefter Tillæg af ¼ af Afgiften for hvert 3die Aar; saa at fuld Afgift først indtraadte med det 13de Aar.

Naar disse Udmarksjorder saaledes skulde tilbydes de ældre Fæstere, var det dog alene under den Forudsætning, at disse vare villige til at tage Arvefæste paa deres tidligere Fæstejord paa de nedenfor angivne Betingelser. Vare Fæsterne *uwillige* til at tage Arvefæste paa den *tidligere Fæstejord*, skulde Kommissionen gøre Forslag til en midlertidig Anvendelse af Udmarkslodden, indtil Fæstestedet blev ledigt, og det ved Rettergang kunde blive afgjort, om Statskassen maatte være berettiget til ved den indtrufne Fæsteledighed at bortarvefæste den tidligere Fæstejord. *Dersom* Fæsteren vel vilde modtage Arvefæste paa det ældre Fæstested, *men ikke* modtage den *tilbudte Parcel* af den tilstødende Udmarksjord, skulde denne Parcel behandles som en isoleret Parcel²⁷⁾.

Samtidig skulde Kommissionen tage Bestemmelse om Bortarvefæstningen af:

b) *de større isolerede Strækninger* af Udmarkerne i det paagældende Sogn. De mindste Lodder skulde ansættes til 15 Tdr. Land opdyrkelig Jord med noget Tilliggende

²³⁾ Se fremdeles Forestilling til Resolution 6. Maj 1850; jfr. endvidere Fremstillingen i Arkivsg J. Nr. G. D. J. 977/1875.

²⁴⁾ Instruksen findes i Afskrift i Pakkesag i Rigsarkivet, J. Nr. 946/1871.

²⁵⁾ Jfr. Instruksens § 2; om den almindelige Fæsteafgift, se ovenfor.

²⁶⁾ Domænekontorets Kopibog for 1850, Lit. B.

²⁷⁾ Se Instruksens § 6.